

Proč znovu zdražují potraviny?

- editor007 | 27. května 2024

ČESKO: ÚHEL POHLEDU: V posledních dnech je u nás celkem velkým tématem fakt, že ceny zemědělské výroby klesly pod hranici z roku 2020, v obchodech to ale nevidíme. Některé potraviny dokonce zdražily.

Někteří ekonomové to „vysvětlují“ tvrzením, že obchodníci se kolem Velikonoc utrhli ze řetězu, zdražili si svévolně potraviny, a to způsobilo nečekaný nárůst inflace. V téhle argumentaci nejedu. Je standardní postup, že když něco v ekonomice nefunguje, ihned se začnou obviňovat buď spekulanti, nebo obchodníci, že si svévolně zvýšili marže. Jenomže v maloobchodu je u nás na evropské poměry naprosto průměrná konkurence. V takové průměrné konkurenci prostě nejde, aby se obchodníci nějak svévolně spikli a k jednomu datu si naráz zvýšili marže. Mohou zvyšovat ceny, ale to je něco jiného než marže.

Totíž tohle celé je nesmysl, tohle rozhodně není otázka řetězců. Když se totiž podíváte na rozložení inflace, zjistíte například, že zatímco ceny zboží úhrnem vzrostly jen o 1,4 %, ceny služeb přidaly 5,3 %. Lze snad rostoucí ceny služeb vysvětlit zdražením řetězců kolem Velikonoc? Sotva. A pozor, ceny elektřiny vzrostly rovnou o 12,0 %. Chtěl by snad někdo tvrdit, že za zdražení elektřiny o 12 % mohou obchodníci? To asi ne.

Takže jak to je ve skutečnosti: Proč jedním z motorů dubnového zrychlení meziroční inflace skoro na 3 % byly ceny potravin? Protože bylo nákladnější potraviny vyrobit i prodat. A teď se vraťme k tomu, co jsem právě řekla – jak výrazně zdražila třeba elektřina. Je to zkrátka pořád ta stejná písnička: Green Deal, který likviduje evropskou energetiku, evropský průmysl, evropskou konkurenceschopnost – to je červená nit táhnoucí se našimi ekonomickými problémy. To je to něco, kvůli čemu chudneme, máme draho. Vypneme elektrárny, odkýváme Evropské komisi, že dostavěné Dukovany budou levnou a stabilní energií vyvážet, elektřina zdraží – a tam to všechno začíná a valí se to jako domino dál celou ekonomikou.

Vláda ovšem odmítá tuto kaskádu vnímat. Namísto toho jsou obviňováni obchodníci, a k tomu všemu je ještě po určité pauze znovu rozdmýchávána otázka repatriace zisků. Dnešní mediální téma stojí takto: Obchody vydělávají na drahých potravinách, ale kde ty peníze jsou? Proč nejsou investovány u nás, co mají co odtékat do zahraničí?

Opět se ovšem jedná o pokroucené tvrzení. Jak jsme přišli na to, že obchodníci na drahých potravinách vydělávají? Schválně, proč obchodníci dělají slevové akce? Přeci aby vydělali, aby získali zákazníky. Takže obchodníci zlevňují, aby vydělali, nebo zdražují, aby vydělali? Tohle je přece rétorika všech socialistů, že obchodníci vykořisťují pracující. V realitě ceny jsou takové, na jakých se shodne nabídka a poptávka.

A pokud jde o onu repatriaci zisků neboli odtok dividend do zahraničí: Představte si, že budete mít firmu, která si udělá pobočku v Německu, kde začne prodávat housky. A najednou vám Německo zakáže peníze, které si v Německu vyděláte, převést si na svůj účet. V tomto případě asi každý chápe, že něco je špatně. Vydělané peníze prostě patří tomu, kdo si je vydělal. A jestli se nám nelíbí, že u nás máme zahraniční firmy, které u nás vydělávají peníze, tak jsme je k nám neměli v minulosti skrze investiční pobídky lákat. Ale když už jsme si je sem nalákali (a ano, investiční pobídky byly chybné), musíme vzít jako fakt, že vydělané peníze těchto firem jsou jejich, ne naše.

Zde musíme dodat, že představa, že je problém, když firmy si stahují své peníze do zahraničí, je

založena na naivním předpokladu, že peníze jsou bohatství. Peníze nejsou bohatství. Nejlíp to bylo vidět po covidu, když se vytiskla spousta peněz, která způsobila inflaci, a skrze ni jsme zchudli. Tehdy platilo: čím víc peněz, tím jsme chudší. Peníze nejsou bohatství, peníze jsou hlasovací lístky o tom, kdo bude užívat zboží. Bohatstvím je zboží. My bohatneme tím, že nějaká firma u nás podniká, a tím vyrábí hodnoty. Nezbohatneme tím, že u nás budeme zadržovat peníze coby hlasovací práva k hodnotám, které byly vyrobeny.

Naivní a snad někdy až zlá je i představa, že zdražování potravin automaticky znamená větší zisky obchodníků. Poslední údaje, které vydal statistický úřad, mluví o necelých 27 % v roce 2019 coby podíl marže na tržbách. Ale tady pozor. Takhle řečeno to na nezalého člověka může působit, že obchodník má 27% zisk. To je nesmysl. Těch necelých 27 % je navýšení ceny u velkého řetězce proti ceně u producenta. Jenomže řetězce musejí postavit obchodní halu, najmout personál, platit personál, platit daně, platit energie. Vláda zvýší daně, zdraží elektřina, prodraží se zaměstnávání zaměstnanců – a to vše musí obchodník platit ze své marže. Zaměstnanci obchodníka dneska rozhodně nemají stejný plat jako před pěti lety. Energie platí obchodníci meziročně vyšší dokonce o 12 %, což je o mnoho více, než je oficiálně vykazovaná inflace. Daně z nemovitostí platí obchodníci taky vyšší. Já se vlastně divím, že obchodníci se dokážou udržet v zisku s těmi cenami, které dnes mají, protože jim vzrostly náklady. Proč obchodníkům pořád někdo mezi řádky podsouvá, že si zvýšili zisky? Jaký zisk jim tedy na konci zůstane? Obecně v průměru dnes nevíme, ale mnohem menší než ona marže. Klidně může být obchodník i ve ztrátě.

Velmi častou výtkou vůči ceně potravin je i to, že potraviny byly se začátkem letošního roku přeřazeny do nižší sazby DPH 12 procent. A jejich cena přesto stejně razantně neklesla. Takže (prý) stát přišel o peníze, ty zůstaly obchodníkům a zákazník to platí.

Popravdě, byla bych nadšená, kdyby stát přicházel o peníze, protože peníze, které stát získává, jsou legální krádeží v podobě daní. Byla bych nadšená, kdyby peníze zůstaly obchodníkům, protože to by znamenalo, že soukromý sektor roste a státní se zmenšuje. Obávám se ale, že toto není takový případ. Toto je následující případ: Vláda nastoupila cestu ideologie, začala pod ideologickými záminkami ničit zejména naši energetiku, to začalo ničit celou naši ekonomiku. Průmysl je již řadu kvartálů v recesi. Naše ekonomika se reálně zmenšuje. Statistikami vykazovaný růst HDP je jen falešnou hrou s čísly danou tiskem peněz a vládními výdaji. Místo toho, aby si někdo syslil peníze na úkor někoho jiného, jak se vláda snaží podsouvat, je pravda taková, že všichni svorně chudneme.

Z toho existuje jediná cesta ven: zavrhnout ideologie a vrátit se k volnému trhu, který jsme zničili.

AUTOR: Markéta Šichtařová

ZDROJ